

ipar aldea

ZABALen kantaldia

Hazilaren 14ean, ostegun^{*} arratsean, ZABAL aldizkaria bi hilabetetarik behin argitaratzen dutenek muntatua zut^{en} kantaldiak, sekulako mundua bildu zuen. Zeren eta zazpiehun bat jende sartu ahal izan baitzen, beste andana^{*} pollit batek gibelera^{*} joan behar izan zuelarik.

Kantariak, oro^{*} har, ederki aritu ziren.

Ez dugu, ordea, esaten ahal, jendeak ederki ikus-entzun ahal izan zituela, leku eskasez.

Jakin dezatela, azken aldia dela Baionako zinema sala tti-pietan horrelako kantaldiak muntatuko ditugula.

Eta sala haundietan ahal ez bada, Bokaleko^{*} «Apollo» sala ederrera joanen gara. Han mila jendez goiti^{*} sartzen ahalko baitira.

Angelun 25 langile lanik gabe

Lanik gabe den baten buruhaustea zinez^{*} zer den jakiteko, lanik gabe egona behar da izan. Eta egunetik biharamunera, lanik gabe aurkitzen den aita edo ama familiako baten egoera^{*} anitzez^{*} dorpeagoa da, pertsona bakar batena baino.

Zorigaitzez, gure eskualdeko^{*} langile anitzek ba dakite egoera dorpe eta ezin jasan^{*} horren berri. Lan eskasia etxekoa baitugu, aspaldiko eta aspaldiko urtetan.

Udaz geroztik, han bat, hemen bi eta urrunago beharbada gehiago, zenbat dira xuxen^{*} lanik gabe utziak izan direnak?

Urrunegi joan gabe, nolaz ez aipa, Angeluko «Baby-Relax» lantegi famatuan, handik kanpo emanak izan diren hogeit bost langileak? Nagusiak jakin erazi duenez, lanik ez du aski^{*} bere langile guztien atxekitzeko.^{*} Zer egin holako kasutan?

Lanik gabe utziak izan direnek, ez dute berri latz hori besterik gabe onhartu. Lantegiko beste langile multzo batekin, leku zenbait okupatu dute, eta ez dute handik jalgi^{*} nahi izan, hautsi-mautsi^{*} bat egin aitzin.

Beren buruhaustearen berri zabalki jakin erazi dute, joan den hazilean Baionako karrketan^{*} egin den langile alkarretaratze haundian. Baina zer igurikatzen^{*} ahal dute?

Aldizkarien mugimendua

«Euskaldunak»

Saii honen irakurleek ez dakite beharbada, «Euskaldunak» izeneko kazeta, hilabetean behin argitaratua dena, Herriko Alderdi Sozialistarena dela.

Zortzigarren zenbakia jalgia da plazara. Beti bezain bipil^{*} e a garratz. Ekonomiako, gizarteko, kulturako eta politikako sailetan ongi eta zuzen joan ez diren gorabeheren akuilu dugu.

«Etorki»

Horrela izendatzen da, Mende Berri batasunak hilabetero argitaratzen duen aldizkaria. Ikasleek ikasleentzat egina da. Ha-

zileko zenbakia salgai aurkituko duzue. Hona irakurgaien zerrenda edo lista: Xabier Etxebarrieta nor izan den. Basabürrian Montori (kantu ezaguna). Euskal edertia edo artea. Oteiza eskultorea. Uztaritzen abenduan eginen den euskal ikastaldia. Jentilen akabantza edo bukaera. Zuberoko eskubidea edo deretxoa. Iholdiko arazoa.

«Herriko Ikastegia» Azkainen

Azkaine herriak hala eman dio izena bere eskola berriari: «Herriko Ikastegia». Eta haundizki egin ere du, joan den hazilean, haren irekitze ofiziala.

Ez dakigu, Azkaineko haurren artean, zenbatek dakien euskaraz. Ez eta eskola horretako maisu-maistrek ere ba dakiten.

Dena den, «Herriko Ikastegia» izendatua izan denez gain, herriko mintzairak ere izanen bide^{*} du leku bat. Ez, bistan da, zuzenez^{*} hartze^{*} lukeen guztia, baina doi^{*} bat bederen. Hasteko...

bizkaia

Aita Villasante Ekonomi Fakultatean

Joan den hazilaren^{*} 21ean, Aita Luis Villasante euskaltzainburuak hitzaldi bat eman zuen Bilboko Ekonomi Fakultatean, bertako Euskal Ikaskuntz Taldeak antolatua.

Hitzaldiaren gaia «Euskara Batua eta Unibertsitatea» izan zen, eta hizlariaren presentazioa Xabier Kintanak egin zuen.

Laburpen gisa,^{*} bi puntu hau^{*} aipa genitzake: Euskarak hizkuntza bezala duen hazkunde^{*} problema, eta gaurko gizartean erabiltzen diren hitz berrien premia, edo euskal lexiko zabal baten beharra.

Euskara batua moldatzeko arrazoin nagusitzat, irakaskuntza eta idazkuntza aipatu zituen.

GALERIA DEL LIBRO

José Angel de Zaballa

Liburudenda
Euskal liburuak

EUSKAL LIBURU AZOKA

EUSKARAZ EGITEN DA

Ercilla, 35 - Tel. 43 83 99 - B I L B O - 1 1

Beste hizkuntzetako adibide batzuk* jarriz, euskara batuaren aldeko jarreraren* eta lanen historia egin zigan, gaurko egoeraren berri emanez.

Euskararen hazkundera eta gure herri xehea euskal analfabetismotik ateratzeko arazoan Unibertsitateak duen garrantzia eta egin beharra agertu zuen, guztiok lan horretara gonbidatuz.

Hitzaldiaren ostean* elkar hizketa bizi bat egon zen. Bertan agertu zen, zientzi hiztegi bat osatzeko, hizkuntzaren eta aztertzen den zientziaren ezagutza sakona ukan* behar dela, eta arazo hori oso egokia litzatekeela Unibertsitate mailan sortu diren kultur elkarteentzat.

Halaber* agertu ziren, zenbait lekutan euskararen alde egin behar liratekeen erremendekazio* batzuk; esate baterako, ikastetxeetan, magistergo* eskoletan, Unibertsitateko Fakultateetan, etab.

Somorrostro haranaldeko txistularien jaiak Barakaldon

Bizkaiko mealangintza* eskualdeko* txistulariak Barakaldon bildu dira aurten, musikariaren zaindaria den Dona Zeziliaren eguna ospatzeko.

Eskualde horretan ba dira 500 txistulari guti gorabehera. Hazilaren 24ean, igandekari,* Portugalete, Sestao, Santurtze, Ortuella, Trapaga,* Abanto, Zierbana eta Barakaldo bertakoak elkartu ziren, kalejira bat egin ondoren, txistu kontzertu bat emateko.

Laurogei txistulari etorri ziren, Euskal Herriko Txistularien Elkartek eskualde horretan duen ordezkariak* bilduak. Eguraldia euritsua izan arren, entzule nahiko agertu zen hara. Jai hau aurrerantzean eskualde osoko herrietara zabalduko da banaka banaka. Datorren urtekoa Sestao edo Ortuellan izango da nonbait.

Kontzertu ostean kalez kale jotzen aritu ziren, herrian ohi ez bezalako euskal giroa sorteraziz. Azkenik, eguerdian lagunarteko bazkaria, umore onez eta asmo ederez hornitua.

Euskal kantariak Deustuko Unibertsitatean

Hazilaren 23an, Deustuko Unibertsitateko paraninfoan, bi mila unibertsitarien aurrean, Xabier Lete, Julen Lekuona eta Antton Valverde kantariak saio bikain* bat eskaini zuten.

Entzuleen eritziz, hiru kantariok beren mementorik hoberenean daude, eta txalo ugari eta beroak jaso zituzten.

Goi mailako saioa, beraz. Aretoa* mukururaino* bete zen, eta hainbat lagunek, sartu ezinean, etxera beharra izan zuen.

Sarrikoko ikasleak greban

Hazilaren 24ean hasi eta noiz amaituko den ez dakiten greba* bat egiten ari dira Bilboko Ekonomi Fakultateko ikasleak.

Greba honen arrazoina, ikasle libreei Fakultatean sartzeko baimena ukatua izatea izan da; eta uko honen zergatikoa, oraingo legeen aplikazioa.

Fakultate honetako ikasleek batzarre nagusi batetan zortzi puntutako erremendekazio* taula bat onhartu zuten. Bertan eskatzen zen: Batzarreak eta bilerak egiteko askatasuna, aurreko urteetan zenbait ikasle eta irakas-

leri ezarritako zigorpenak kentzea, ikasle libre eta ofizialen arteko berdintasuna, dekanoren dimisioa, etab.

Puntu hauei erantzuteko, epe bat jarri zen. Eta epe horretan ihardespenik* jaso ez zenez gero, ikasleek zenbait geldialdi, batzarre etab. egin zituzten, eta guztiontzat ezagunak diren zenbait istilu* kaleetan.

Hori guztiori gorabehera, interes desberdinak daude ikasleen artean: arazoaren konpondu nahia eta horretarako eginahala egitea, hargatik edo horregatik biper* egin nahia, apatia, akademiatar joaten diren ikasleen aldetik Fakultateko ikastaldiei buruz axolarik* eza, etab.

Ikasleen artean ba da talde bat, gero eta zabalagoa, baliatzen* diren jokabideak onhartzen ez dituen, beste bide batzuk proposatuz.

Ikasle buruengan argi nabaritzen* den beste puntu bat, zera da: Ez dakite nonbait non bizi diren, Euskal Herriko arazo bereziak aipatzeko* uzten dituzte, eta, aipatzen direnean, noiz nolakotasun* hutsez jokatzeko dute.

«Oskarbi» taldea Bilbon

Hazilaren 28an, Pasaiko «Oskarbi» taldeak kantaldi bat eskaini zuen «Colegio Mayor de Deusto» delakoan, hango unibertsitariarentzat.

Kantari taldeen artean hoberenetarikoa dugu «Oskarbi»; eta ongi frogatu* zuten hori aipatu* jaialdian, hainbeste entzuleren txalo beroak irabaziz.

Euskal liburuen erakusketa Bilbon

Bilboko **Galería del Libro** liburudendan Euskal Liburuen Erakusketa bat antolatu dute, hazilaren 29an hasi eta abenduaren 13rarte.

Hainbeste euskal argitaletxeren liburuak azaltzen dira, bai euskaraz eta bai erdaraz. Jendea eurrez* joan da, liburuak ikus eta erostera.

Erakusketaren osagarri bezala, hitzaldi batzuk antolatu dira Bilboko Ateneoan.

Ikastolak Gabonak ospatzen

Bilbo eta inguruetako ikastolek hainbat jai antolatu dute Gabon ingururako. Hona hemen batzuk:

Abenduaren 15ean, Santutxun, bertako ikastolak antolaturiko jaialdia. Berri hau ematerakoan, ez dugu oraindik lortu jaialdiaren programa.

18an, «Santiago Apóstol» ikastetxeko teatroan, gaueko 7,30 orenetan,* Begoñazpiko ikastolak eraturiko jaialdia. Parte hartuko dutenak: Gontzal Mendibil, Joseba Zarraga, «Jatoriki» korua, ikastolako dantzari eta bertso-lariak.

20an, Algortako **Gran Cinema** aretoan, gaueko 8,30 orenetan, Lejoako korua, Barakaldoko Jose Mari Fernandez txistularia eta ikastolako arte taldeak. Algortako ikastolak antolatzen du.

21ean, Algortako ikastola barruan, ikasleentzako jai berezia: Kixki, Mixki eta Kaxkamelon, eta ikastolako arte taldeak.

22an, Bilboko «Santiago Apóstol» ikastetxeko teatroan, Lejoako ikastolak eraturiko jaialdia: Kixki, Mixki eta Kaxkamelon pailazoak, Lurdes Iriondo eta Xabier Lete kantariak, Lauroko ikastolako «Kuku» korua, Santutxuko ikastolako mimo taldea, Algortako ikastolako korua eta Lejoako ikastolako antzerki taldea, presentatzaile Xabier

Kintana delarik. Jaialdi honetan 1.000 gozoki boltsa banatuko dira umeen artean, Lan Kide Aurrezkiak (Caja Laboral-ek) eskainiak.

Azkenik, dei bat egin nahi genieke ikastola guztiei: eman iezaguzue, zuek antolatutako hitzaldi, jaialdi eta gainerakoen berri. ANAITASUNA zuen zerbitzutan dago; eta pozik argitaratuko ditugu, zuek bidaltzen dizkiguzuek* berriak. Beraz, bidal, otoi, urtean zehar eginen dituzuen ekintzen programa, eta egindakoen kronika laburra.

Algortako ikastolako korua

Orain dela bi urte —1972.eko abenduan hain zuzen— sortu zen koru hau, 40 umek osatua. Algortako kaleetan zehar Olentzaro eraman eta Gabon jaiak alaitzeko asmoz. Geroztik handituz joan da; eta gaur egun 70 bat ikaslek osatzen dute kantari talde hau. Luke Ariñok zuzendua, Marisabel Gainza eta Miren Obietaren laguntzarekin.

Epe labur honetan aurrerapen handia egin du. Getxo-ko udalak* haurren koruentzat urtero antolatzen duen sariketan, lehen saria irabazi zuen ihaz, eta aurten ere bai.

Gabonaldi honetan, hiru saioaldi emango dituzte: abenduaren 20an gaueko 8,30 orenetan Algortako **Gran Cinema** aretoan, eta 22an Bilboko «Santiago Apóstol» ikastetxeko teatroan goizeko 11,30 orenetan.

Bilboko Eskolapioetan egindako jaialdia

Tamalgarría benetan!

Subnormalen alde dirua batzeko, jaialdi bat eratu zen. hazilaren 30ean, Bilboko Eskolapioen ikastetxeko teatroan; eta helburu txalogarri horretarako. hainbeste euskal kantarik eskaini zuten beren laguntza.

Jaialdi hasi ondoren, gazte talde bat oihuka hasi zen, Euskal Herria jaialdiak antolatzeko egoeran ez dagoela eta.

Gogora dezagun, Bilbon egunero hainbat zinema salatan zenbatnahi erdal filme ematen direla, eta dantzatoki eta klubetan edozenbat* kantarik eta diskotresnak erdal kantuarik entzun erazten dizkigutela. Aurten Manolo Escobar kantariak «Pabellón de Deportes» osoa bete erazi zuen, eta gaur berton Massiel dugu geure artean. Beraz, mila saio ditugu erdaraz, eta dozena bat eskas euskaraz. 500.000 bizilagun dituen hiri honetan.

Guk dakigula, erdal jai horietara ez da inor joan oihu horiekin, eta bai dozena eskas diren euskal hauek. Zein da oihulari horien helburua? Ditugun euskal jai apurrrak hankaz gora botatzea? Zeren aipaturiko teatroan nahastatzaile horiek jai deuseztatzea* lortu baitzuten, jendea penaz kaleratzen eta antolatzaileak lur jota geratzen zirelarik.

Euskal kantua euskal kulturaren zati bat da; eta gure kultura landu behar badugu, kanta saioak eman behar dira. Oihulari horiek hobe lukete laguntza eskaintzea, oztopoak jartzea baino. Baina deuseztatzea, eraikitzea baino errazagoa omen da! (**Xabier Gereño**).

Euskal kultura eta patatak

Norbait, goiko izenburu hori irakurtzean, txunditurik* geratuko da beharbada. Ez da ttikia, ordea, gauza bien artean dagoen harremana, laster ikusiko dugun bezala.

Baina goazen harira.

Hazilaren 30ean, euskal kantaldi bat egiteko zen Bilboko Eskolapioen ikastetxean; eta «egiteko zen» diot, zeren* azken orduan ez baitzen egin. Gauzak honela gertatu ziren:

Lehen kantariak bere saioa amaitu ondoan, hurren ihardun behar zuen talde oso famatu batekoek, ez zutela kantatzen iragarri ziguten, gose greban* daudenekiko elkartasunez. hain zuzen. Eta hau, antolatzaileoi alde aurretik ezer esan gabe, eta beste kantariekin hitz egin gabe. Ez dut esanen, ez, haiekin ados* ez nagoenik; baina bai, hala egiteak, jaialdiaren presentatzaile nintzenez gero, hestu eta larri jarri ninduela.

Baina segi dezagun. Hurrengo kantariak bere lehen kantuan ziharduela, ideologia oso konkretu eta ezagun bateko neska-mutil talde bat, «askatasuna, askatasuna» aldarrikatzen* hasi zen, dukegun* askatasun apurra are* moztuagotuz.

Geroxeago, haietariko gehienak lekutu* egin ziren, aretoan geratu gineno «maketo» izen dotorea jartzen zigutelarik, nahiz eta haien arteko askok euskaraz fitsik* ere ez zekiten. Horregatik, noski, ez zuten ulertu, egun hartan musikak zuen sozial zentzua.

Pausaldittoa baten buruan, bigarren zatian kantatu behar zutenek, ez kantatzeari hobe eritzi zioten, gure herriak iragaten dituen memento larri hauek guztion **batasuna** nagusi agertu behar baitzen, lehenik kantatu nahi izan ez zuen taldearen jarrera* zatikatzailea gorabehera.* Beraz, kanta saioa amaitutzat eman zen.

Ez dira horregatio,* istiluak* hemen bukatzen.

DANTZATOKI GOXOA Igandez ta jai egunez: 6 tatic 10.ra
Astegunez: 7. tatic 10 ra.

SOINU KOADROFONIKOA

KAFFETEGI AMA & LUR RESTAURANTA

Entzule gehienak jadanik kanpoan zeudelarik, antolatzailleok patatak eta elektrapilak jarlekuen azpian aurkitzen hasi ginen, lehenago oihukatzen zutenek utziak, eta, segur aski, «espainolzale» omen den euskal kantari talde bati jaurtikitzekoak.

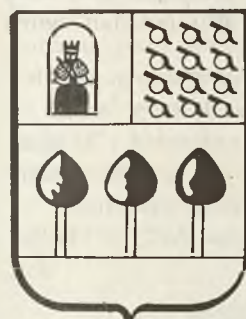
Ba dirudi, gainera, kantarien artean ba zegoela tiranduraren bat, halako zurrumurru bat heldu baitzaigu. Nork bere gogoetak egin bitza.

Eta, bukatzeko, zertzelada gisa, holako inozo batek esan lezakeenez, «hazilaren 30ean urrats haundi bat eman zen gure problemen konponketarako bidean». Nik, berriz, erdaraz esanen dut, Vladimir Ilych Ulyanov hark behin esan zuena: «El esto es la enfermedad infantil de lo otro»; nahiz eta gero, nola ez, erdarazko aipamen honetatik «espainolzale» deituko nauten! (Josu Cepeda).

Euskal idazleen indar sortzailea ez da hil

Bizkaian jakin dugunez, Hendaiako «Mugalde» liburu-dendak antolatu duen sariketara, seinalaturiko epearen barruan, hainbat elaberri, entseu eta poesia presentatu dira. Beraz, epaimahaikoek lanik aski ukanen dute, denak irakur eta aztertzeko. Ugaritasun honek, beharbada, gibel erazi egiten du, erabakiak emateko eguna (abenduaren 28a). Hala ere, ez dugu uste hori gertatuko denik.

Dena dela, benetan pozten gaitu berri honek, euskal idazleen indar sortzailea bizi bizirik dagoela frogatzen baitigu.

gipuzkoa

Gobernari berria

Hazilaren 22an sartu zen ofizialki Emilio Rodríguez Román gobernari bezala Gipuzkoan. Haren hitzaldia Gipuzkoako prentsak zabaldu zuen. Ez dakit, berdin izan ote zen beste euskal herrietan.

Egin duen bere buruaren eta programaren presentapenari ikustaldi bat emateari interesgarri deritzat. Puntutxo batzuk bakarrik agertuko ditut, eta horik ere neure itzulpenez, ofizialik ez baitut bilatu.

«...Ez dakart programa edo asmo jakin eta aurrez pentsaturik. Nire programa eta asmoak zeuon zeuonak dituzue. Zuen artegatasun kolektibo, zuen nahikunde bero eta zuen behar-kizun justifikatuetatik aterako dira...»

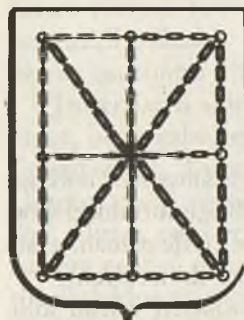
Ez dakart aurreritzi jakinik ere, ez susmo fin edo miragarrik. Apalki nator, umiltasunez, zuek zerbitzatzera, probintziako zuen lehen zerbitzari bilakatzera, talde eta klaseen presiotatik aske, zalantza eta zehazgabeko susmotatik libre. Agintzen dizuet, bai, zuzentasuna, sendotasuna eta kemena, baina ez justizigabeak, ez karitatetik kanpo...

Agintezale gizona naizela eta neure burua hala ikusten dudala ez dizuet ukatu behar; baina, halaber, gure garaiko gizon

bezala, onhartu, aitortu eta errespetatu egiten ditut askatasun oinarrizkoak eta politikoak, pertsonaren duintasun miresgarritik jaiok. Baina ez bakoitzaren indar eta borondatearen azalpen subjektibo, egoista, neurritz kanpoko edo mugarik gabeko bezala ulertu eta interpretatuak diren askatasunak. Baizik eta Legearen, Moralaren, Deretxoaren, denen onaren eta denen bakearen menperatasun egokiz ulertu eta erabiliak...

Jakin zazue, nire ekintza eta jokabidea, gobernari eta probintziako buru naizenez, bi koordinadaren artean edo bi agindu gidariren azpian joango direla: bat, duintasunez eta efikaziaz neure aurretik izandakoen (eta orain jarraipena hartzen diodanaren) lanari ekitea, errealitate aldakorrak memento bakoitzean agintzen edo kontseilatzen dituen aldakuntza zuzentzaileak ere eginez; eta bi, fidatasun zehatzez eta erabateko leialtasunez Gobernuaren programa eta politika betetzea, Lehendakariak esaten, mugatzen eta proklamatzeko duenaren arabera, berak baitu Estatuko Buruzagi Nagusiaren konfidantza, eta, halaber, gaur egun lurraldearen ekintza politikoa eta gubernamental zuzentzeko eskubidea eta erantzunkizuna».

Hau guztiau gobernari bezala esana da. Ba dira oraindik beste puntu batzuk, Probintziako Mugimenduaren buru den aldetik esanak, pertsona bat bera baita hemen gobernari eta Mugimenduaren buruzagi.

navarra

Txartel zuria, euskaraz mintzatzeagatik

Diario de Navarra deritzan egunkariaren bidez jakin ahal izan dut gertaera xelege bezain nigargarri baten berri.

Duela bizpahiru aste, Kaseda eta Urdiain herrietako ekipoek izan zuten futbol partidu batetan, arbitruak euskaraz mintzatzea debakatu zien urdiaindarrei bere kapitainaren bidez. Honek arrazoin quztiz argitasun bat es-

ANAITASUNAREN prezio berriak

1975.eko urtarriletik aurrera:

Urteko abonamendua:

Bertorako	300 pezeta
Latin Amerikarako	320 "
Europa eta Ipar Amerikarako ...	330 "

Ale bakoitza: 15 pezeta.

katu zion arbitruari, ea zer artikulutan zigortzen zen euskaraz mintzatzea. Hark, isil zedila erantzun zion, eta besterik gabe hasi zen partidua.

Partiduaren beroan, ustekabeen, horra hor nola, pilota eskatzerakoan, norbaitek «gora» batekin egiten du. Hitz bat, baina bera aski.* Arbitruak partidua geldierazi eta txartel zuria erakutsi zion.

Gero, partiduaren ostean* idazten den paperean, hau omen zioen: «Amonestado por levantar excesivamente el pie con peligro para un contrario».

Gerotik jakin dudanez, ez omen da lehen aldia, bigarrena baizik, Urdiaingo ekipoari hau gertatzen zaiola, hizkuntza dela eta.

Autobidea garestia da

Bilbotik Donostiara eginik dagoen gure autopista hori garestia da, eta garestiagoa izango omen da. Beste lurraldeetakoekin konparatzen hasteko ordua ez da orain. (Alemanian, esate baterako, ez da ezer kobratzen, autobideetan ibiltzearren).

Ba ote dakizu autobide hori zenbat kostatzen zaizun kilometro bakoitzeko? 1,10 pezeta. Eta orain Bilbotik Donostiara 125 pezeta kostatzen bazaizu, gero 212,5 izanen da. Horrez gain, gasolinarena eta autoaren zorgarbitzearena gehitu behar dituzu. Eta hori, kilometroko, 2,50 da. Kontuak eginik eta turismoei gagozkiela, 4,20 pezeta kilometroko ateratzen da orotara.* Mila kilometro egiten dituzularik, 4.200 pezeta ordaindu behar. Izugarria benetan!

ETA Frantziaren eta Espainiaren artean

Luis Carrero Blanco almirantea hil zutenen estradizioa edo eskuratzea hiru aldiz eskatu du Espainiako Gobernuak: urtarilaren 23an, agorrilaren 21ean eta abenduaren 4ean azkenekoz.

Frantziako Gobernuak, hitzezko ohar baten bidez, ez du onhartu mutil horien hona ekartzea. Horrekin, bada, legebide ofizialak amaitu egin dira.

Frantziako Gobernuak ahal duen oro egiten omen du, hango lurraldeetan errefugiatuek biolentzi deiak eta biolentzi ekintzak egin ez ditzaten. Hala oharterazi du hango Gobernuak. Gehiago oraindik, hemen egiteko ekintzarik han presta ez dezaten. Espainiarekiko muga inguruetakoa begirantza* gogortu egingo omen du.

ETAkook Espainiara ez ekartzeko, Frantziako Gobernuak erabili duen argudioa,* bi nazioen arteko hitzarmena* izan da. Hitzarmenak dioenez, prozesatua den pertsonarik ez da entregatua izango, baldin hark egin duena politikazkoa dela edo politikarekin loturik dagoela kontsideratzen bada.

Gertakari honen aurrean, Frantziako prentsa ixil antzean* ibili ei* da. Esan duena ere, hemengoaren oihartzun* gisa* egin omen du.

Hemengo egunkariak, aldiz, aho batez gaitzetsi* dute Frantziaren jokabidea. Madrileko hiru aipatuko ditut.

ABC egunkariarentzat garbi dago: «Hauzia erabaki erraza eta sinplea da: edo asesinatu bat zigortzen da, edo, xedea* politikazkoa izan zitekeelako*, zigorgabe uzten da».

YA egunkaria galdezka hasten da, «ea holako atentatu bat politikazko bezala ulertzerik ba ote dagoen». Ezetz erantzuten du.

ARRIBA egunkariak ere ez du zalantzarik: «Frantsesen argudioan oinarrizko huts bat dago: atentatu kriminal bat izan zena, politikazkotzat hartzen da».

Esanaren arabera,* hauzia zertan den garbi ikus daiteke. mutil horien ekintza politikazkotzat jotzen den ala ez. Frantziak baietz dio. Hemengoek ezetz.

Liburu berriak

1. ARRIETA, Jesus Maria:

Antso Gartzreiz.

«Gero». Bilbo, 1974.

Arturo Kanpionen «Sancho Garcés» izeneko liburuaren euskal moldaketa da esku artean dugun idazlan hau, oso apain presentatua eta irudiz hornitua.

Nafarroako Gortean* kokatzen* ditu idazleak, liburuan kontatzen diren gertakariak; eta euskara oso errazean azaltzen ditu, 10-14 urte bitarteko mutiko-neskatoek oso gustura irakurriko dituzten, mairu* eta wikingoekin euskaldunek edukitako burrukak.

Adin honetako euskaldun gaztettoek irakurgai guti dute euskaraz; eta benetan txalotzen ditugu, arlo honetan egiten diren lanak.

ANTSO GARTZEIZ

Jesus Mª Arrieta

GERO

KIMU saila

Urte azkeneko jaiak hurbil ditugularik, ba dute euskaldun gurasoek zer eskain beren seme-alabei. Solasordu eder batzuk eskain diezazkiekete, eta era berean euskal historia eta geografia ikasteko aukera eman.

Liburuak, nahiz eta euskara batuan egon, Bizkaiko kutsua du, eta, beraz, oso ulerterraza da guretzat bizkaitarrontzat.

2. BEGIARMEN:

Sei idazle plazara.

«Jakín». Oinati, 1974.

Nahiz eta tituluari sei idazle aipatzen diren, lehen liburu honetan hiru aztertzen dira: Koldo Mitxelena, Larresoro eta Gabriel Aresti.

Ez dugu orain liburu honen azterketarik egingo, zeren arazo horri gure zuzendari berriak beste bide bat emango baitio, irakurleentzat oso interesgarria izango dena.

Dena den, zerbait aipatuko dugu, liburu honen garrantziak ondo merezi baitu.

Aipatu* liburuan ez dira hiru idazlearen literatur balioak aztertzen. Besterik pentsatu dute, «Begiarmen» izenordearen atzean dauden autore biek: euskal literaturaren oinharri diren pertsonaia hauen ideologia azter eta kritika.

Mitxelena aztertzean, F.K. (Federiko Krutwig?) aipatzen da maiz, bion eritziak aurkeztuz. Larresororen tesiak estrukturalismoaren alorrean aztertzen dira, eta, Arestiren kasuan, beronek Euskal Herriaz duen ideiak azaltzen.

Irakurleak gogoz irakurriko dituzke* Mitxelenaren eritziak euskara batuari buruz: zergatik jarri zituen arrazoin soziologikoak teknikoaren gainetik, zein euskara proposatu zuen, Kintanarekin edukitako eztabaidak, etab. Arestiren kasuan, Bontzo Nagusiekin edukitako burrukak, astakeria eta zerrikeriaren definizioak (edo astologia eta zerrilogiarenak), etab. Beharbada, irakurle arruntarentzako parterik astunena Larresorori eskainia da, zeren* estrukturalismoa ez baitago gure artean behar bezala hedatua*; baina hau ere oso ongi dator, liburuari osotasun bat ematen dio eta.

Liburuaren presentazio hau egin ondoan, gauden orain, ANAITASUNA honetan argitaratuko diren kritika sakonagoen zain.

3. MONREAL CIA, Gregorio:

Las Instituciones Públicas del Señorío de Vizcaya (hasta el siglo XVIII).

Publicaciones de la Excm. Diputación de Vizcaya. Bilbao, 1974.

Liburu berri bat eta liburu handi bat. Ondoko belaunaldi* batzuetan toki jakin bat irabazi duen idazlana. Zalantzarik gabe eta horrelaxe —biribil biribil— esaten dut. Bizkaiko Deretxo Publikoari sekula eskaini zaizkion lanetatik garaienakoa bat. Bizkaitarren lege zentzuak sortu izan dituen instituzio politikoen azterketa zabala, mardula, argia. Pozik baino pozago eskuratu dut liburua, eta beste hainbeste gertatu zaie, nonbait, «Gerediaga Saria» izendatu behar zutenei, liburu honi eman baitiote aurtengo lehen erdal saria.

Gregorio Monreal Zia, liburuaren autorea, nafarra da; baina aspalditxotik Bizkaian bizi izan dena. Gaizki ez bagaude, Deustuko Unibertsitatean irakasle izana, eta orain Donostiako Deretxo Fakultatean bere ikaslekua duena. Monreal Zia gaztea da; baina gizon heldu* baten patxadaz egindako lana eskaini digu. Jakín dugunez, irakasaulki batetarako lehiaketa ofizialetan dihardu orain. Liburu hau ez du, noski, arkupe txarra izango, mailaka mailaka behar den tokiraino iristeko.* Horixe opa diogu guk behintzat ikertzaile bizkorrari.

Baina gatozen gaiaren harira. Laudorioz betetako sarrera batekin hasten da liburua. Madrilera irakasle den eta itzalik

zabalena duen Anfonso García Gallok egiten du hitzurre hori. Aipatzen dituen balioen artean, jaso ditzadan hauk*: «Con seriedad y objetividad, sin afán polémico, con sentido crítico que le lleva a valorar los datos. (...). La investigación ha sido realizada sobre un copioso material de fuentes, en parte impresas, pero en su mayoría aún inéditas. (...) ...constituyen buena prueba de la amplitud y rigor con que se ha elaborado el libro». Eta nire eritzien gainera dagoen García Galloren kritika-sarrera hau honela amaitzen da: «La amplitud y profundidad de la investigación realizada hacen que este libro constituya una de las más serias aportaciones al estudio del régimen institucional público del Señorío de Vizcaya».

Zertaz ari da, bada, liburu hau? Hiru partetan sailkatu du gaia autoreak. Lehen partean, Bizkaia lurraldeko eta instituziozko eraketa aurkezten da. Bigarrean, Bizkaiko Jaurerria* osatu zuten eskualdeen* instituzio egitura* azaltzen da. Eta hirugarrean, Bizkaiko Batzarre Nagusiei dagokiena ematen da.

Liburu osoak zentzu historiko batekin ikusi nahi ditu bizkaitar instituzioak. Hori berehala ageri da, titulutik bertatik hasita. Baina lehen parteak ematen digu, aldiaren ibilbide bihurriari jarraikiz, historia haren jaiomina. Bizkaia, eginaren eginaz bilakatu* zen Bizkai. Hau da, mendez mendez eta herri osaren izan-nahizko ardatzari loturik gertatu ziren Jaurerriko lurralde sakabanatuak Bizkai oso bat. Errazegi amestu ohi dugu, XV. mendetik XIX. erainoko Bizkai hura* betidanik egin eta trinkoa izan zela, eginahal askoren ondorena izan zela ahantziz. Lehen parteak horixe uzten digu argitan. Bake lozorroak eta herstualdi urduriak iraganik burutu zuen Bizkaiak bere herrialdearen osakuntza eta instituzioen antolaketa.

Jaurerriaren alderdi guztietatik elkartutako lurrek ez zuten, ordea, beste gabe beren nortasuna galdu: Lur Irekiak, Hiriek,* Enkartazioek, Durangaldeak eta beste eskualdeek (Laudio,* Orozko, etab.) eutsi* egin zieten beren bereizgarriei. Ezin berdin* Hiriak eta Lur Irekia, berez zekartèn kontrakotasun hura isilpera egotzi* nahi ez bada bederen.* Gure kondairaren sokatirarik jakingarrietakoa hauxe. Eta nola ahantz Enkartazioak eta Durangaldea? Horien jatorri iluna, iraun beharra, instituzio-gintza? Hori guztiok erakusten dute, bizkaitarrek eduki zuten politik sormena, asmamena.

Gehienetan, Merinaldeak* eta Elizateak* baino ezagunagoak dira gure artean Bizkaiko Batzarre Nagusiak. Jaurerriaren legegailu hau xehetasun guztiakin ematen da liburuan. Ezjakinontzat irakurgarriago gertatuko zaizkigu, Bizkaia guber-nailuaz (Erregimendu Orokorraz* eta Diputazioaz) azken horrialdeetan idatziak.

Zinez, Monreal Zia jaunaren lan hau baliotsua da, gure kondairarekiko galde-erantzunez bete betea. Historia oro* bezala, beste alde askotatik hobegarri dena; baina, beste historia osagarri guztiakin batera, inola ere zapuzgarri* ez dena. (Joseba Intxausti).

bitza, beiz
daude, dagoz
dezagun, daigun
dezaten, daien
diezazkiekete, deiskioeez
digu, deusku
dio, deutso
diogu, deutsagu
diot, deusat
diote, deutsoe
ditzadan, daidazan
ditzaten, daiezan
dizkigute, deuskuez
dizuet, deusuet
iezaguzue, eiskuzue
gaude, gagoz
genieke, geuskioe
genitzake, geinkez
lezake, leike
zaie, jake
zaigu, jaku
zaio, jako
zaizkigu, jakuz

Albistariak:

Xabier GEREÑO
Jon JAKA
Gexan LANTZIRI
Joan Mari MENDIZABAL
Joan Mari TORREALDAI
J. M. ZEBERIO

zaizkio, jakoz
zaizu, jatzu
zazue, eizue
zekarten, ekarren
zeuden, egozan
zien, eutsen
zieten, eutseen
zigun, euskun
ziguten, euskuen
zion, euson
zioten, eutsoen